

130 години предучилищно образование в България
130 Years Preschool Education in Bulgaria

ДРУЖЕСТВО „МАЙЧИНА ГРИЖА“ И ПЪРВИТЕ ДЕТСКИ ГРАДИНИ В ПЛОВДИВ

Пламен Радев

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме. В статията е показано възникването и развитието на детските градини в Пловдив, открити и ръководени от дружество „Майчина грижа“ в града. Направен е сравнителен анализ на разкритите фрьобелови детски градини в света и позицията на българските детски градини в този процес.

Keywords: Plovdiv, kindergartens, Maternal care Society, Friedrich Wilhelm August Fröbel, the first Bulgarian kindergarten teacher, first kindergartens

През настоящата година в България се отбелязват 130 години от откриването на първата българска детска градина в Княжество България от Никола Живков (1847–1901) в Свищов на 22. 08. 1882 г. (по сегашния григориански календар). Какво е положението по този въпрос в Източна Румелия и по-точно в нейния главен град Пловдив, който през 1885 г. имал общо 33 442 жители, от тях: 16 752 българи, 7144 турци, 5497 гърци, 2168 евреи, 1061 арменци, 112 цигани, 151 италианци, 61 руси, 80 французи, 112 немци, 304 от разни други народности. Отговорът може да се види в следните събития. В бр. 498 от 1884 г. на пловдивския вестник „Народний гласъ“ се чете следната обява: „...от 1-вий октомври 1884 год. в града се отваря забавачница за деца от 4 до 7 г. в къщата на г-жа Елисавета Груева срещу домът на д-ръ Чомаковъ... Всички желаещи да се приематъ от родителите с документъ за кръщение и медицинско от лекаръ“. Таксата в забавачницата се определяла в зависимост от това, дали семейството е по-заможено или по-бедно. Децата от по-богатите семейства плащали по една турска лира, а от средните по възможности искали по половин турска лира. Деца от бедните семейства се приемали без заплащане – срещу документ за бедност от махалата. На тях се дарявали дрехи и обувки за господските празници. Ако имало две и повече деца от една къща, то пълна такса се плащало само за едното дете, а за другите – по „половин плата“. По споменатия повод в друг пловдивски вестник на 27 октомври същата година излиза коментар, че условията не са много подходящи, но ползата за децата е много голяма, защото привикват към труд и умствени усилия, към общ ред и задружност, а най-важното е това, че „...има поправяне на езика и научаване на по-правилно наречие... Отворена нещо преди месецъ, тя брой повече от 30

ученици и има две възпитателки. Но помещението не отговаря на назначението. Тоя недостатък в началото не пречи много, но за по-дълго време ще бъде твърде осезателен. По наше мнение Министерството на просвещението (Дирекция по просвещението – бел. моя) трябва да се интересува с това дело и да даде всичкото си съдействие не само за сполуката на първата забавачница, но и още за отварянето на няколко подобни училища най-вече там, където българското наречие е развалено“. Същият автор изказва загриженост, че гръцката общност в града вече е отворила няколко гръцки забавачници, за да „...възпитае на гръцко наречие децата на толкова погърчени български семейства...“.

Какви са обстоятелствата и кой открива забавачницата? През 1873 г. в Пловдив е било създадено дружество „Майчина грижа“. За неговото начало и развитие в първите години няма запазени документи. По събрани сведения (публикува се за първи път) се е знаело, че основателки са били най-видните пловдивчанки за времето си: Мария Христова (Найден) Герова (по баща Христо Пулиева), (1840– 906/1908) – съпруга е на Найден Геров (1823–1900); Еф. Каблешкова; Гина Данова (1835–1880) – първа съпруга на Христо Г. Данов; Катинка Стефанаки Гешова – съпруга на Стефан Гешов (1818–1907); Хр. Манчова – съпруга на Драган Манчов (1834–1908); Мария Салчо (Йоаким) Груева (1846–1922) – съпруга на Йоаким Груев (1828–1912). Тя е сестра на Харетина Гюмюшгердан – съпруга на Димитраки Атанасаки Гюмюшгердан. Мария и Харетина са дъщери на Салчо Чомаков (1800–1863), който е брат на дееца за църковна независимост д-р Стоян Чомаков (1819–1893); Христина Недкович – съпруга на Никола Недкович; П. Чомакова; Мария (Маньота) Петрова Стоянова-Чомакова (1851–1923) – съпруга на сина на д-р Стоян Чомаков – Владимир Петров Чомаков (1847–1920); Кера Минкова; Мишайкова – съпругата на д-р Константин Мишайков (1808–1880); Рада Киркович (1848–1941), по баща Попгугова – съпруга на д-р Кирко Киркович (1842–1877); Екатерина Пеева – съпруга на Костаки Пеев (1843–1920); Рада Хр. Данова – дъщеря на Хр. Гр. Данов; Ек. Странска, а след брака си Ек. Хр. Гешова (1860–1921); д-р Рашкова; Ек. Салчо Чомакова – дъщеря на Салчо Чомаков; Мария Ц. Кесякова; съпругата на хаджи Гьока Павлов (1836–1905); Теофана Ламбрева Хаджикалчова (х. Андоноглу) – съпруга на хаджи Калчо Станчов Дренски (1898–1892); д-р М. Доганова; Хераклия (Мария) Душкова Стоилова (Моравенова, умр. 1904) – майка на д-р Константин Стоилов; д-р Димитрова.

От запазени документи се знае само, че през 1878–1879 г. председателка на дружеството е била г-жа Думанович, секретар г-жа Р. Киркович, касиерка е Ек. Странска. Членове на настоятелството били Ек. Пеева, Магдалина Илич Герджикова (1851–1931) – майка на Михаил Герджиков, Елена Гюмюш Гердан, Еф. Ц. Каблешкова. Всички те са били първите дами на Пловдив. През 1879–1880 г. председател на дружество „Майчина грижа“ е княгиня Наталия

Михайловна Столипина (1827–1889), по баща Горчакова – съпруга на ген. Аркадий Столипин (1821–1899), губернатор на Източна Румелия, секретар е Р. Киркович, касиер Ек. Хр. Гешова. През 1880–1881 председател е г-жа Стрекер (Щрекер). Тя е съпруга на Рашид паша или Wilhelm Strecker (1830–1890), който е бил тогава командир на източнорумелийската милиция. От 1881 до 1884 г. председател на дружеството е Мария Христова (Найден) Герова. При нейното председателство през 1884 г. се разкрива първата детска градина в Пловдив. Подпредседател тогава е Е. Екзархова, а секретар Екатерина (Ека) Иванова Караминкова (1849–1920), която била съпруга на революционера Христо Караминков-Бунито (1846–1892). Членове на настоятелството са били Ек. Странска, Т. Власакова, учителката Мария Ц. Кесякова, Христина Недкович, Елена х. Калчова, по баща Ганчева – втора съпруга на хаджи Калчо Дренски (1802–1892), Дона П. Несторова. По отчета на дружеството на 10 октомври 1884 г. (има противоречие със съобщението във вестника) се провежда общо събрание, което решава да се разкрие с дружествени пари една забавачница. В книжката за петдесетгодишния юбилей на забавачницата в Пловдив за събирането на дружеството по повод откриването на забавачката е отбелязана датата 26 септември 1884 г., а за водещ на събирането се сочи Екатерина Караминкова. Преди това събиране се водели преговори за наемане на подготвена чешка детска учителка от Прага, но това не е могло да се осъществи поради липсата на средства. Първата учителка в детската градина станала Екатерина П. Десиминова със заплащане 50 турски тогавашни лири (една лира османие е 100 гроша, или 5 меджидии по 20 гроша). За Екатерина Десиминова знаем съвсем малко. Тя е от виден копривщенски род и къщата им в Пловдив била до Чифте баня. Възможно е нейн брат да е бил Константин Десимиров, родом от Копривщица, учител във Враца от 1875 г. Той умира през 1877 г. с разстроено здраве поради това, че е затворен във Видинската тъмница след погрома над революционния комитет в града (Враца). Екатерина Десиминова е била член на настоятелството на дружество „Майчина грижа“ през 1890 г. и след това следите ѝ се губят. **Всъщност тя е първата българска детска учителка.** Забавачката реално била настанена в помещение до църквата „Св. Св. Константин и Елена“ в стария град. Пособията за градината първоначално били закупени от Дирекцията на просвещението в Пловдив, а след Съединението материали се доставяли с помощта на Министерството на просвещението. През първата учебна година се записали 30 деца, които се представили блестящо на публичния изпит в края на май 1885 г.

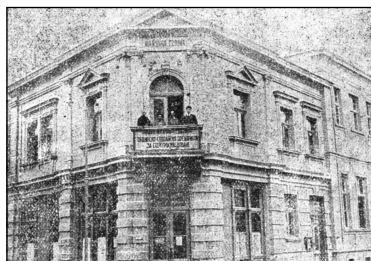
През 1886 г. забавачницата укрепва, прибира повече деца и се налага да се назначи помощница на Екатерина Десиминова. Такава станала г-жа Теофана Софялиева. Тя е била сестра на видния пловдивчанин Спас Софялиев (1869–1933) – композитор, диригент (капелмайстор), педагог, музикален деец. Забавачницата се преместила в „сграда в капаня“ (квартал в центъра на Пловдив).

Пак през 1886 г. била въведена длъжността ръководител на забавачница. Такава станала Ружа Илиева, а учителка е била Ек. Десиминова. През същата 1886 г. се разкрила и втора забавачница в кв. Мараша. Там учителка била г-жа А. Бояджиева. Причината за откриването им била „най-крехката възраст на детето и кредитото, че животът е в раждането, а душата в разцъфтяването и затова малките деца не бива да се оставят без ръководство. Оставени без надзор, вместо да си губят времето и да се учат на безчиния и неприличности, децата могат да употребяват полезно времето си в забавачницата под ръководството на учителката, като същевременно се научи детето според силите си на ред и други полезни познания. С това дружеството искало да подпомогне до нейде на онова педагогическо начало, според което възпитанието захваща още от люлката. В забавачниците детето под надзор ще може да се научи да внимава по-добре на вънкашния свят, като ся ползува по-свестно от чувствата си и от способностите на душата си, та да може по-отпосле да ся развие по-правилно наблюдателността“. В отчета на дружеството „Майчина грижа“ от 1891 г. за пръв път освен „забавачница“ се упоменава названието „детска градина“.

Княгиня Климентина Сакс Кобург-Гота (1817–1907) – майка на княз Фердинанд I (1861–1948), става почетен председател и покровител на дружеството през 1887 г. През март 1890 г. тя посещава двете дружествени забавачници. В нейна чест децата пеят и рецитират стихчета. Княгинята дава подаръци на всички деца, подарява портрета си и „нужните неща за една детска лотария“. При посещението на Княгиня Климентина председател на дружеството от 1890 до 1891 г. е била Ана Търнева – съпруга на революционера Христо Търнев (1851–1910).

През април 1886 г. държавата подарява място за забавачница и започват да се събират пари както за нея, така и за дружествено здание. Забавачките в „капана“ и в кв. Мараша работили до 1892 г. и след това в името на икономии спрели до 1895 г. Същата година отново се открила само едната забавачница. Тя отново се закрила през 1898 г. и това състояние продължило до 1902 г. На 3. 11. 1902 г. била открита Дружествената сграда и детската градина се поместила там в една широка стая в партера.

При топло време децата играели на двора. Тази сграда е стояла на мястото на сегашния Куклен театър до 1945 г. Междувременно на разноски на дружеството били изпратени да учат две учителки във Фрьобеловия институт в Дрезден, Германия. Една от тях е била Елена Христова Ташева, която ръководила градината от 1902 до 1917 г. и от 1921 до 1924 г. Тя била изпратена на специализация в Мюнхен през 1910 г. В периода от 1918 до 1920 г. ръководи-

Детската градина на партера в сградата от 1902 г.

тел била Ружа Пощанска, по баща Илиева. Когато забавачницата се разкрива през 1902 г. председател на дружеството е била Мария Груева – съпругата на Йоаким Груев. От 1898 до 1901 г. секретар на дружеството е оперната певица Елза Карич (унгарка по произход). Мъжът ѝ е държал аптека на Джумаята. Синът ѝ Алекси Карич е бил рентгенолог. След 1924 г. до 1926 г. ръководителки са били Зл. Димитрова, Сл. Иванова, Мария Димитрова (помощница). В междинни години – от 1902 до 1924 г. – се срещат имената на учителките Кондакова, Андреева, Аджарова. До 1910 г. в забавачницата не се дава храна. Успехът на двете забавачници вдъхновил ръководителките на дружеството „Майчина грижа“ да открият и трета градина в кв. Каршияка през 1889 г., но се отказали от този проект в името на това, Министерството на финансите да даде място за строеж на забавачницата. Плановите за зданието били изработени от арх. Г. Фингов (1874–1944) през 1899 г., а тръжната цена била 33 000 лв.

През 1895 г. Пловдивското училищно настоятелство решава да открие още забавачници. Предложението за местата са следните: в кв. Каршияка, в Новата махала, в Хаджи Хасан махала, при градската градина „Цар Симеон“, при Малката градина, при Централното училище. Щели да се приемат деца от 5-годишна възраст. Поне на мен не ми е известна тяхната съдба и развитие, както и дали (всички те) наистина са разкрити.

Поканата (с оригиналния текст) за откриване на дружествената забавачница от 1902 г. е следната:

„ПОКАНА

Настоятелството на женското дружество „Майчина грижа“ чест има да покани родолюбивите Госпожи членки на Дружеството и всички Госпожи и Господиновци, съчувствующи на целта му, да благоволят да присъстват на водосвета, който ще се извърши в новосъградената Забавачница от Негово Високопреосвещенство на 3-й Ноемврий в 10 ч. сутрента.

Снабдено с свое помещение и подкрепено с съчувствие и съдействие от просветеното пловдивско общество, Дружеството се надее в бъдеще на успешна плодотворна дейтелност.

*Пловдив,
30-й Октомврий 1902 г. „*

Митрополит на Пловдив тогава е бил Натанаил Охридски и Пловдивски (1820–1906). Членовете на настоятелството, отправило покана към пловдивските граждани, са: М. Велчева, А. Догорова, Р. Киркова – съпругата на д-р Найденович, Р. Бенева – съпруга на Т. Бенев, учител по педагогика в Девическата гимназия.

От 1 април 1926 г. забавачницата станала детски дневен приют (забавачница за работнически деца) за деца от 4 до 6 г. възраст. Откриването станало по инициатива на Г. Ямболиев – председател на Пловдивската окръжна постоянна комисия, на кмета на Пловдив Петър Дренски, на Невена Манова – председателка на женското дружество „Майчина грижа“ – Пловдив, В. Златарев – директор на Пловдивския областен пансион за войнишки сираци, и Василев – началник на социални грижи. Първи ръководител-секретар (организатор) на безплатни начала станал Васил Илиев Златарев – педагог и изследовател на историята на Пловдив, а учител-възпитателки – Мария Димитрова и П. Василева. Децата били 80. Назначени са и три прислужнички.

Забавачницата на „Майчина грижа“ от 1903 г.

През 1928 г. се създал **Устав** на забавачницата (приюта). По-важните положения в него са:

Цел: да се приберат децата на работниците, да се поставят под контрола на възпитатели и вместо да прекарват времето си, изложени на лошото влияние на улицата, то времето да бъде използвано за възпитание и обучение в забавачницата.

До завръщането на родителите им от работа последните могат да бъдат спокойни за децата си, а на самите деца се обезпечават полезно прекарване на това време в подготовката им на добри граждани и добри българи.

Откриване на забавачницата за работнически деца в Пловдив през 1926 г.

Забавачницата не е учебно заведение, а малка детска община със специална цел:

1. Да замести майката и да я освободи от грижите за отхранването на рожбите си, когато тя е ангажирана наравно с мъжа си в работа в складове, фабрики, работилници, канцеларии и т. н.

2. Да се подпомогне физическият растеж на децата, като им се дава здрава и питателна храна, и чрез свободните упражнения, забавите, игрите и детските градини да се развият здрави и морални привички, навик към труда.

Средствата на възпитанието са:

Подготвителните упражнения за първоначалното образование, предизвикване на детето към самостоятелност, закрепване на физическия му растеж чрез здрава и питателна храна и усвояване на най-елементарните изисквания на приличие, обноси и т. н., чрез трудовия режим в трапезарията и детската градина.

Личният пример, майчинските грижи, гражданските и религиозните добродетели на учителките-възпитателки и помощния персонал са най-добрите съввъзпитатели на децата.

Детските игрища и близките градини се използват за учебно-възпитателни цели и развиване на здравните привычки у децата. Слънчевият ден се използва за игри на открито.

Забавачниците трябва да се снабдят с фрьобеловите и други играчки, картини и пособия.

Учителки-възпитателки и прислуга.

Всяка забавачница има:

- а) учителки-възпитателки;
- б) слугини;
- в) готвачка.

За възпитанието и физическото укрепване на децата се грижи учител-възпитателският персонал, подпомогнат от прислужния такъв.

Настоятелството избира свои представители помежду си, които да се грижат за организацията и уредбата на забавачницата.

На учителките-възпитателки се предоставя пълна свобода в педагогическо отношение спрямо децата, като се гледа съразмерно да се упражняват и развиват детските си сетива и им се създаде навик за труд чрез труда.

За технически помощнички (служини) и готвачки се назначават бедни жени-работнички, физически здрави и с добро минало.

В забавачницата – дневен приют, има две категории деца: едни много бедни, които не плащат никаква такса, и други, които плащат 20 лв. седмично (за храна и пр.).

През 1930 г. са разкрити първите пловдивски детски ясли под попечителството на местния клон на Дружеството за закрила на децата. Те били в помещението над детската градина.

Първата българска и пловдивска детска учителка Екатерина П. Десимирова заслужава да бъде патрон на някоя сегашна пловдивска детска градина, за което може да помисли пловдивската община.

Къде сме ние в откриването на първите организирани фрьобелови детски градини в Европа? Хронологичният ред, доколкото това е възможно да се направи в едно кратко изследване, е следният.

Първата фрьобелова детска градина във Великобритания е открита през 1851 г. Нейни основатели са семейството Йохан Ронге (1813–1887) и Берта Рон-

ге (1818–1863). Тя се помещавала в дома им в Лондон. След това семейството открива детски градини в Манчестър през 1859 г. и в Лийдс през 1860 г.

В Нидерландия първата фрьобелова детска градина е открита през 1854 г. в София Беварскол до красивия нидерландски град Ворбург.

Първото майчино (за малките деца) училище в САЩ е основано през 1856 г. от Маргарет Майер Шурц (1833–1876) в Уотъртаун, щата Уисконсин. Тя е ученичка и последователка на Фрьобел. Обучението в нея било само на немски език. Детската градина просъществувала до началото на Първата световна война и била затворена поради станалия непопулярен немски език.

Първата англоезична детска градина в САЩ е била създадена от слушателката на Фрьобел Елизабет Палмър Пийбоди (1804–1894) в Конкорд, Масачузетс, през 1859 г., а след това и в Бостън през 1860 г. Първата детска градина в Ню Йорк (Манхатън) е открита през 1868 г. от американския филантропист Конрад Попенхузен (1818–1883). Друга деятелка е Мария Боелте (1836–1918), която е обучена в методиката на Фрьобел от втората му жена Луиза, открива заедно със съпруга си Джон Краус фрьобелова детска градина в Ню Йорк през 1873 г. Първата публична (обществена) детска градина в САЩ е открита в Сейнт Луис през 1873 г. от Сюзан Елизабет Блоу (1843–1916), която била наречена „майката на детските градини в САЩ“.

През 1870 г. в Италия (Неапол) се провел педагогически конгрес за сравняване на метода на техния предучилищен педагог Феранте Апорти и на Фрьобел. През 1859 г. най-страстният привърженик на Фрьобел в Италия Адолфо Пик (1824–1894) разкрива фрьобелова детска градина в Риалто (центъра на Венеция) и я нарича „Виторино да Фелтре“. В закон от 1880 г. се разкриват фрьобелови детски градини към нормалните училища. След 1891 г. се организират курсове по метода на Фрьобел. През 1907 г. е открита първата детска градина на М. Монтесори в Рим.

Берта фон Мариенхолц-Бюлов (1810–1893) – най-големият епигон на Фрьобел, разкрива първата фрьобелова детска градина в Берлин след забраната ѝ в Прусия.

Първата фрьобелова детска градина в Бразилия се открива през 1862 г. в град Кастро, провинция Парана. Първата учителка е датчанката Емилия Фрискен.

Първата фрьобелова детска градина в Русия се разкрива през 1863 г. в Санкт Петербург от София Андреевна Люгембил.

Първата фрьобелова детска градина в Чехия е разкрита през 1869 г. в Прага.

През 1864 г. в Атина се разкрила фрьобелова частна детска градина от Ека-терина Ласкариду (1842–1916). Гръцката държава не полагала никакви грижи за публичното предучилищно възпитание. През 1895 г. година се въвежда официално понятието детска градина (νηπιαγωγείο) и се приема закон, който разрешава откриването на частни детски градини. В тях децата не трябвало да надвишават 30 в група. През 1897 г. Е. Ласкариду (Αικ. Λασκαρίδου) ос-

новава първата официална детска градина в Атина, след като междувременно учила и в Германия по Фрьобеловата методика. Чак през 1929 г. гръцкото правителство проявява интерес към общественото предучилищно възпитание чрез Министерството на образованието и културата. Детските градини били интегрирани в системата на образование за деца от 4 до 6 г. Броят на децата в група бил установен на 40, а ако ги надвишавал, стаите трябвало да бъдат две. Постепенно и бавно били разкривани детски градини на територията на цялата страна.

Със Закона за държавните училища от 1869 г. към началните училища в Словения се разкриват детски градини (*otročka zabavišča*) в големите градове и индустриалните райони.

Първата частна фрьобелова детска градина в Дания е открита през 1871 г. Първата публична фрьобелова детска градина в Дания е отворена през 1901 г. в Копенхаген.

В Русия се създадо Фрьобелово общество през 1871 г. През 1873 г. Н. К. Задлер и Е. А. Вертер (учили в Гота, Германия) открили в Санкт Петербург първите в Русия детски градини по системата на Фрьобел. След тях през 70-те години такива градини се появили в Москва, Ораниенбаум, Варшава, Киев, Одеса, Таганрог и другаде. Първата детска градина по Фрьобел в Сибир се разкрила в Томск през 1875 г. Фрьобелови курсове за детски учители имало в периода 1894–1917 г. В тях се обучили над 300 детски учителки, които разкривали свои детски градини.

Първата фрьобелова детска градина в Япония е създадена през 1876 г. през епохата Мейджи по предложение на тогавашния японски министър на образованието Фуджимаро Танака. Тя е отдел към нормалното женско училище в Токио.

Първата частна фрьобелова детска градина в Канада е открита в Сейнт Джон, провинция Ню Брунсуик, през 1877 г. от Аделин (Ада) Аугуст Хюгес (1848–1929). В Канада първата публична фрьобелова детска градина е разкрита през 1883 г.

Първият нормативен акт за предучилищното възпитание в Хърватска е от 1878 г. „*Naredba o ustrojstvu zabavišta*“. Задачата на забавачницата е била да набира деца от къщите за подходящо обучение, което да ги подготвя за училище и да развива техните физически и психически сили. В образователната програма за работа са включени игри, забавления и обучение на ума и речта. Възрастта за приемане на децата е била от 4 години. Образователната работа се извършвала от учители, които са издържали конкурс. Забавачниците били подобни на фрьобеловите в Германия и Австрия. Първата градина от такъв тип била в Загреб от 1883 г., а втората – в Дубровник от 1904 г.

През 1880 г. в Норвегия се открива първият местен курс за учителки по метода на Фрьобел. Интерес буди една реклама от Осло през 1904 г., в която

се търси детска учителка за Гренландия по Фрьобеловия метод. Фрьобелови детски градини (barnehagen) се създават през началото на XX в. Те са били за малък брой деца и частни. Първата публична детска градина по метода на Фрьобел в Норвегия е разкрита в Осло през 1920 г.

Системата на Фрьобел не е официално приета във Франция, макар че Берта Мариенхолц фон Бюлов разпространява неговите идеи и в тази страна от 1855 г. Патриотичните чувства на французите надделяват, за да не се допусне немско влияние. Все пак в периода 1881–1887 г. има някакво въздействие в програмите за работа във френските детски градини. В интерес на истината през 1880 г. в Париж има обществена детска градина по системата на Фрьобел, открита от Фрьобеловото общество в града. Тя се затваря през 1882 г. поради липса на интерес към нея.

Румънските историци твърдят, че детска градина по Фрьобеловата система е разкрита още през 1843 г. от немската общност в Банат. Официално първата детска градина (grădiniță) в Румъния е отворена в Букурещ през 1881 г. по инициатива на Societatea pentru Invatatura poporului Roman (Общество за образование на румънския народ). Директор е doamna Prager (госпожа Прагер).

Първата частна фрьобелова детска градина в Княжество България е открита през 1882 г. в Свищов с първи учител Никола Живков (1847–1901).

Първата обществена фрьобелова детска градина в Източна Румелия е открита през 1884 г. в Пловдив от дружество „Майчина грижа“ с първа детска учителка Екатерина П. Десимирова.

Първата държавна фрьобелова детска градина в Княжество България е открита през 1888 г. с първа учителка швейцарката Хенриета Мотьо (Henriette Motieu).

Първата фрьобелова детска градина с обучение и възпитание на фински език, когато Финландия е в рамките на Руската империя, е разкрита през 1888 г. (по други данни 1890 г.). Първи учители в нея са София (Хана) Ротман (1856–1920) и Аманда Елизабет (Бети) Аландер (1859–1949). Те са обучени в Schrader-Breymann и Pestalozzi-Fröbel-Haus в Берлин.

Първата фрьобелова детска градина в Нова Зеландия е открита на 10 юни през 1889 г. към църквата „Св. Андрей“ в град Дънедин – втория по големина град на южния остров на Нова Зеландия. В столицата Уелингтън фрьобелова детска градина е открита през 1906 г.

Първата фрьобелова детска градина в Швеция е разкрита през 1890 г. в Стокхолм. Първите детски учители за нея са обучени в Schrader-Breymann и Pestalozzi-Fröbel-Haus в Берлин.

Първата публична фрьобелова детска градина в Мексико е открита през 1892 г. в Ел Пасо, мексиканския щат Тексас. Открита е благодарение на немския фабрикант Ернст Коолберг (1857–1910) и съпругата му Олга Берншайн

Колберг (1864–1935). Пионер на разпространението на фрьобелови детски градини в Мексико от 1904 г. нататък е Мария Розаура Запапа Кано (1876–1963).

Първата детска градина в Тайван е открита през 1897 г. от Cai Mengxiong, изпълнителен секретар на Tainan Education Association (Тайванска образователна асоциация). Градината започва работа в храма на Guandi (китайски бог на войната и покровител на редица професии) в Тайпе (столицата на Тайван). Странното било, че за три години постепенно останали да се учат само японски деца и градината била затворена. През 1900 г. се открива нова „Taipai Kindergarten“ за японски деца. През годините се разкрили частни детски градини, които до 1920 г. станали 20. След 1919 г. започнала постепенна интеграция и на тайвански деца. Тайван е бил колония на Япония от 1895 до 1945 г. Самостоятелни тайвански детски градини се откриват след 1945 г.

Първата обществена фрьобелова детска градина в Корея е създадена през 1897 г. в град Пусан от Детския женски християнски център (Taehwa Christian Child Center) в града. Споменават се и други години – 1909 (Nanam Kindergarten), 1914 г. (Ewha Womans University).

Първата фрьобелова детска градина в Аржентина е открита през 1900 г. от Росарио Вера Пенялоза (1873–1950) в Ла Риоха – главен град на едноименната източна провинция, и след това в Кордоба, Буенос Айрес и Парана. Ден на детските градини в Аржентина е 28 май.

Първата фрьобелова детска градина (zabavišta) във Войводина е открита през 1902 г. Първата детска градина (vrtić, вртић) в Сърбия е открита на 1 януари 1919 г. в Белград.

В Черна гора първата фрьобелова детска градина „Глас Црногорца“ е открита през 1903 г. в Цетине.

В Китай първите 20 обществени детски фрьобелови градини са основани през 1903 г. от учители, обучени в Япония от американски мисионери.

В Чили първата фрьобелова детска градина се пропагандира от немската общност и е разкрита на 16 август 1906 г. Първата учителка е австрийката от Грац Леополдина Малуска (1862–1954), подпомогната от двама ученици гимназисти. Интересно е, че на същия ден вечерта е имало силно земетресение, което засяга и частния дом във Валпарайсо, където се е помещавала градината.

Първата детска градина (anaokulu или çocuk yuvası) с обучение и възпитание на турски език в Османската империя е открита през 1915 г. от Мустафа Сати Бей (1880–1969) в Шишли, квартал в европейската част на Истанбул. Мустафа Сати Бей е първият разпространител на идеите на Фрьобел в Османската империя.

ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ

<http://en.wikipedia.org/wiki/Kindergarten>
<http://otvet.mail.ru/question/18419610/>
<http://1abc.ru/f25.php>
http://en.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_Peabody
http://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Fr%C3%B6bel
http://de.wikipedia.org/wiki/Theresia_Brunswik_von_Korompa
http://www.childresearch.net/PROJECT/ECEC/asia/japan/report10_01.html
http://www.supertosty.ru/pozdravleniya/professionalnye/den_vospitatelya/
<http://ife.ens-lyon.fr/publications/edition-electronique/histoire-education/RH082.pdf>
<http://primerjardinestatat.blogspot.com/>

ЛИТЕРАТУРА

Народний гласъ, бр. 498, 1884.

Отчет на Женското дружество „Майчина грижа“, Пловдив, 1891.

Отчет на Женското дружество „Майчино дружество“, Пловдив, 1923.

50-годишен юбилей на забавачницата, Пловдив, 1935.

THE ASSOCIATION „MOTHER’S CARE“ AND THE FIRST KINDERGARTENS IN PLOVDIV

Abstract. The article concerns with the opening of the first kindergarten in Plovdiv in 1884 by the association „Mother’s Care“. The article also mentions the name of the first kindergarten teacher Ekaterina P. Dessimirova. Here for the first time the thorough history of the start of the association and its first creators can be read. A contrastive analysis is presented depicting the creation of the Froebel kindergartens and the place of the Bulgarian kindergartens in this process.

Prof. Dr.Sc. Plamen Radev Ivanov

✉ Plovdiv University „Paisiy Hilendarski“
24, Tsar Assen str.
4000, Plovdiv, Bulgaria
tel. + 359 32 261814
e-mail: eduman@abv.bg